

Lied- teksten

Mozart Requiem

Helpt u ons het milieu te sparen? Gebruik uw smartphone of tablet om de teksten mee te lezen! U downloadt deze gratis op www.nederlandskamerkoor.nl op de informatiepagina van de juiste concertreeks. Komt u vaker naar onze concerten, bewaar dan ook het magazine: hierin staan toelichtingen voor meerdere concerten.

nederlands
kamerkoor

B'ROCK
ORCHESTRA

Concert data

ZA. 10 NOVEMBER 2018 20:00

Zuiderstrandtheater - Den Haag

ZO. 11 NOVEMBER 2018 15:00

Muziekcentrum De Bijloke - Gent

MA. 12 NOVEMBER 2018 20:00

Musis - Arnhem

DO. 15 NOVEMBER 2018 20:00

Parkstad Theaters - Heerlen

VR. 16 NOVEMBER 2018 20:00

De Singel - Antwerpen

ZA. 17 NOVEMBER 2018 21:00

TivoliVredenburg - Utrecht (Pieces of Tomorrow Festival)

ZO. 18 NOVEMBER 2018 20:15

TivoliVredenburg - Utrecht

Programma

NANA FORTE (*1981)

Libera me

ARVO PÄRT (*1935)

Trisagion (voor orkest)

Triodion (voor koor a cappella)

FRANZ SCHUBERT (1797 - 1828)

Stabat Mater in g

Pauze

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756 - 1791)

Requiem in d

Completering door Clemens Kemme, Amsterdam, 2006/2018

Uitvoerenden

Peter Dijkstra dirigent

Solisten

Kateřina Kněžíková Sopraan

Kristina Hammarström Alt

Jussi Myllys Tenor

Andreas Wolf Bas

Nederlands Kamerkoor

sopranen

Mónica Monteiro

Cressida Sharp

Elisabeth Blom

Saejeong Kim

Julia Reckendrees

Varvara Tishina

alten

Dorien Lievers

Maria Chiara Gallo (solo in Libera me van Nana Forte)

Chantal Nysingh

Åsa Olsson

Jenni Reineke

Tobias Segura Peralta

Mieke van Laren

tenoren

Alberto ter Doest

William Knight

João Moreira

Harry van Berne

Mattijs Hoogendijk

Endrik Üksvārav

bassen

Kees Jan de Koning

Gilad Nezer

Jasper Schweppe

Jelle Draijer

Florian Just

Michiel Meijer

B'Rock Orchestra

viool 1

Sara DeCorso Concertmeester

Jivka Kaltcheva

Rebecca Huber

Ellie Nimeroski

Madoka Nakamaru

viool 2

Yukie Yamaguchi

Marie Haag

Ortwin Lowyck

Shiho Ono

David Wish

altviool

Teresa Schwamm

Manuela Bucher

Kaat De Cock

Luc Gysbregts

cello

Rebecca Rosen

Marian Minnen

Michel Boulanger

contrabas

Tom Devaere

Elise Christiaens

hobo

Peter Tabori

Ofer Frenkel

klarinet/bassethoorn

Vincenzo Casale

Jean-Philippe Poncin

fagot

Benny Aghassi

Tomek Wesolowski

trompet

Fruzi Hara

Filip Zegers

trombone

Emily White

Simen Van Mechelen

Gunter Carlier

pauken

Jan Huylebroeck (10 t/m 15 november)

Koen Plaetinck (16 t/m 18 november)

orgel

Andreas Küppers

Biografieën

PETER DIJKSTRA (dirigent)

Peter Dijkstra studeerde koordirectie, orkestdirectie en solozang aan de conservatoria van Den Haag, Köln en Stockholm en behaalde zijn diploma's summa cum laude met onderscheiding. Tijdens zijn studie deed hij veel ervaring op met professionele ensembles. Zo was hij o.a. assistentdirigent van het Groot Omroepkoor in 2000-2001. Met de toekenning van de Kersjes-van de Groenekanbeurs voor jonge orkest-dirigenten in 2002 en het winnen van de eerste prijs van de Eric Ericson Award 2003 in Stockholm werd zijn internationale carrière in gang gezet.

Van 2005 tot 2016 was Peter Dijkstra artistiek leider van het Chor des Bayerischen Rundfunks, en onder zijn leiding ontwikkelde dit ensemble zich tot een internationaal gewaardeerd en veelzijdig vocaal ensemble. Onder Peter Dijkstra's artistieke leiding was het ensemble regelmatig te gast op de Festivals van Luzern en Salzburg, en trad het op met orkesten als het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, de Wiener Philharmoniker, de Berliner Philharmoniker, het Concertgebouworkest en de Sächsische Staatskapelle Dresden. In 2007 werd Dijkstra aangesteld als chefdirigent van het Zweeds Radiokoor, en trad daarmee in de voetsporen van de legendarische Eric Ericson. Na een lange periode als eerste gastdirigent werd Dijkstra in september 2015 chefdirigent van het Nederlands Kamerkoor, en met ingang van het seizoen 2018-2019 is hij benoemd tot vaste gastdirigent van het Groot Omroepkoor. Als gastdirigent is Dijkstra actief bij vele gerenommeerde professionele koren in Europa, zoals het RIAS Kammerchor Berlijn, de BBC Singers, het Norske Solist Kor, het Estonian Philharmonic Chamber Choir en Collegium Vocale Gent. Hij wordt alom gezien als een specialist op het gebied van vocale muziek, en voelt zich thuis in een breed spectrum aan muziekstijlen. Zijn interpretaties van de grote oratoria van Mozart, Handel en Bach werden in Duitsland zeer geroemd, en onder het label BR Klassik zijn vele van deze werken op cd verschenen. Zijn cd 's werden meermaals met prijzen bekroond, en in 2014 ontving het Chor des Bayerischen Rundfunks de ECHO Klassik voor het Beste Ensemble. Recentelijk ontving zijn Pärt-portret met het Chor des Bayerischen Rundfunks onder het BR-Klassik-label een 10 in Luister, en in 2015 werd ditzelfde ensemble gelauwerd met de Bayerischer Staatspreis für Musik. Zijn cd met a cappella-koorwerken van Johannes Brahms, opgenomen met het Zweeds Radiokoor, werd in 2015 met een Edison Klassiek onderscheiden.

Ook bij gerenommeerde orkesten is Dijkstra een graag geziene gast. Hij werd als gastdirigent uitgenodigd bij o.a. het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, het Münchener Kammerorchester, Norwegian Chamber Orchestra, Deutsche Symphonieorchester Berlin, het Swedish Radio Orchestra, het Japan Philharmonic Orchestra en in Nederland bij o.a. het Gelders Orkest, het Noord Nederlands Orkest, de Radio Kamer Filharmonie en het Residentie Orkest. Een speciaal oogmerk richt Dijkstra op het werken met barokorkesten als Concerto Köln, Akademie für Alte Musik Berlin en Belgian Barockorchester B'Rock Orchestra. Dijkstra zet zich speciaal in voor de verbinding tussen de professionele muziekpraktijk en de amateurwereld. Hij werkt graag met amateurensembles, en is artistiek leider van vocaal ensemble MUSA. Daarnaast engageert hij zich voor de jonge generatie dirigenten en geeft regelmatig masterclasses, o.a. bij het Dirigentenforum des

Deutschen Muskrates, de Lund International Conductingmasterclass en het Dirigentenforum des Chores des Bayerischen Rundfunks. In oktober 2016 werd Dijkstra aangesteld als Professor voor Koordirectie aan de Hochschule für Musik in Köln. Peter Dijkstra is erelid van de Royal Swedish Academy of Music. In 2013 werd hem het Gouden Viooltje toegekend, een prijs voor internationaal gerenommeerde musici uit Noord-Nederland, en in 2014 won hij de Eugen Jochum prijs.

Solisten

KATEŘINA KNĚŽÍKOVÁ (sopraan)

Kateřina Kněžíková, geboren in 1982 in Bohumín, studeerde in 2007 af aan het Conservatorium van Praag en in 2010 rondde ze haar universitaire opleiding aan de faculteit van Muziek en Dans van the Academy of Performing Arts in Praag. Ze won verscheidene concoursen. Zo won ze onder andere een prijs bij Antonín Dvořák's International Singing Competition in Karlovy Vary.

In 2005 maakte Kněžíková haar debuut in het National Theatre in Praag waar ze sinds 2006 een vast lid van de cast is. In opera's zingt ze vooral Mozart en bel canto rollen zoals Susanna (*Le nozze di Figaro*), Vitellia (*La Clemenza di Tito*), Pamina (*Die Zauberflöte*), Adina (*L'elisir d'amore*), Norina (*Don Pasquale*), Juliette (*Roméo et Juliette*), Marguerite (*Faust*) en vele anderen.

Ze heeft in verscheidene bekende theaters gestaan zoals F. X. Šalda Theatre Liberec, National Theatre Brno, Slovak National Theatre in Bratislava, Theatre de Caen, Opéra Royal de Versailles, Theatre Royal de La Monnaie in Brussels en Opéra de Dijon.

Kateřina Kněžíková werkte met vermaarde dirigenten en orkesten, waaronder het BBC Symphony orchestra, Camerata Salzburg, Collegium 1704, Czech Philharmonic, Hessischer Rundfunk Frankfurt am Main, PKF - Prague Philharmonia, Prague Symphony Orchestra en Prague Radio Symphony Orchestra. Daarnaast werkt ze regelmatig mee aan internationale festivals, zowel in als buiten Tsjechië. Kateřina verscheen meermaals op televisie en radio en werkte mee aan opnames voor cd's en dvd's. Haar opname van *Dove é amore é gelosia* voor *Opus Arte dvd* won de 'Preis der deutschen Schallplattenkritik'.

KRISTINA HAMMARSTRÖM (alt)

De Zweedse mezzo-sopraan Kristina Hammarström is met regelmaat te bewonderen in operahuizen zoals Teatro alla Scala Milan, Staatsoper Wien, Opéra National Paris, Grand Théâtre de Genève, Théâtre de La Monnaie Brussels, Nederlands Opera Amsterdam, Vlaamse Opera Antwerpen, Staatsoper Berlin en natuurlijk in Stockholm in het Drottningholm Festival. Qua operarepertoire zingt ze rollen als Charlotte (*Werther*), Octavian (*Der Rosenkavalier*), Rosina (*Barbiere di Siviglia*) en Mozartrollen als Cherubino (*Le Nozze di Figaro*) en Idamante (*Idomeneo*).

Dirigenten waarmee ze o.a. werkte, zijn Frans Büggen, Philippe Herreweghe, Daniel Reuss, Markus Stenz, Nathalie Stutzmann en Jan Willem de Vriend. Kristina is een veelgevraagd concertzangeres en ze staat in theaters en festivals door heel Europa en Azië. Dit jaar heeft ze tot nu toe onder andere de rol van Medea gezongen in Cavalli's *Il Giasone* voor de Opéra Royal de Versailles, de solo's in de *Matthäus Passion* in Stockholm en enkele rollen in Händel-opera's.

Kristina Hammarström heeft meegewerkt aan verscheidene

cd- en dvd-opnames. Zo heeft ze onder andere een solo-cd met aria's van Vivaldi opgenomen en enkele Oratoria's. Het *Requiem* van Mozart nam ze op met Manfred Honeck als dirigent.

JUSSI MYLLYS (tenor)

De Finse tenor Jussi Myllys is een veelzijdige zanger die actief is in opera, oratorium en lied. Na zijn studie aan de Sibelius Academy in Helsinki werd hij een lid van het ensemble bij de Frankfurt Opera van 2006 tot en met 2009 en vervolgens bij de Deutsche Oper am Rhein in Düsseldorf.

Zijn repertoire reikt van Barok tot wereldpremières en hij zong zowel operarollen als Tamino en Don Ottavio als Verdi- en Puccini-opera's. Bekende operahuizen waar hij heeft gezongen zijn o.a. huizen van Genève, Parijs, Napels, de Semperoper Dresden en Komische Oper Berlin. Verder was hij te bewonderen in Festivals in Edinburgh en Savonlinna. Meest recent was hij in de Bavarian State Opera te zien in *Die Vliegende Holländer* en in de rol van Tammu in *Babylon* (een wereldpremière van Jörg Widmann). Als concertzanger stond hij onder andere in concertzalen in Madrid, Tokio (waar hij Mozart's *Requiem* uitvoerde met het RIAS Kammerchor), Praag en de Sint Pieter-basiliek in het Vaticaan en werkte hij met dirigenten als Peter Schreier, Helmuth Rilling en Esa-Pekka Salonen.

ANDREAS WOLF (bas)

Na zijn muzikale basisopleiding aan het Landesgymnasium für Musik in Wernigerode studeerde Andreas Wolf bij Prof. Heiner Eckels in Detmold en bij Prof. Thomas Quasthoff in Berlijn. De veelzijdige bas-bariton is al in zijn jonge carrière een regelmatig geziene gast in talrijke gerenommeerde Operahuizen en Concertzalen, waar hij samenwerkt met befaamde dirigenten van onze tijd. Als veelgevraagd concertzanger weet hij zich te onderscheiden door zijn gepassioneerde interpretaties van de werken van Bach en Händel en heeft hiermee succes behaald in zalen als de Parijse Filharmonie, het London Barbican Center en het Lincoln Center in New York. Recentelijk was hij bijvoorbeeld te horen in de Matthäus Passion met Ton Koopman en het Amsterdam Baroque Orchestra.

Recente hoogtepunten in zijn operacarrière waren Michael Hanekes encenering van Mozarts *Così fan tutte* die in verscheidene theaters geprogrammeerd was en zijn rollen van Leporello (*Don Giovanni*) en Figaro (*Le Nozze di Figaro*). Een belangrijk deel van de carrière van Andreas Wolf is het Lied. Zo maakte hij indruk op de Glogener Festspelelen in Noorwegen met zijn versie van Winterreise van Schubert en bracht hij bij de Niedersächsische Musiktagen en in Musikfest Bremen samen met Kit Armstrong liederen van Schubert, Schumann en Wolff ten gehore. Ook omvat het repertoire van Wolf hedendaagse muziek. Zo zong hij in Schönbergs *Moses und Aron* in de Berlijnse Filharmonie en in het *Requiem* van Willem Jeths in het Concertgebouw in Amsterdam.

HET NEDERLANDS KAMERKOOR

Het Nederlands Kamerkoor behoort ruim 80 jaar tot de wereldtop. Het staat vanaf het prille begin bekend om zijn avontuurlijke en vernieuwende koers: met het uitzetten van opdrachten aan grote componisten en jong talent, met de ontwikkeling van nieuwe vormen en met spannende samenwerkingen. Het leidt tot concerten die ontroeren en prikkelen. Het Nederlands Kamerkoor wordt geroemd door critici in binnen en buitenland: "Het Nederlands Kamerkoor blijkt voor de koormuziek wat het Concertgebouworkest is voor de

orkestmuziek: een toonaangevend topensemble", aldus de Volkskrant (2016). In december 2017 ontving het Nederlands Kamerkoor de klassieke muziekprijs van de VSCD, De Ovatie, voor het concertprogramma *Via Crucis* onder leiding van Reinbert de Leeuw. Educatie en participatie maken onlosmakelijk deel uit van de missie van het koor. Het Nederlands Kamerkoor verzorgt workshops en 'adopteert' koren als voorprogramma van zijn eigen concerten. Getalenteerde, jonge zangers krijgen in het talentontwikkelingstraject NKK NXT een kans te experimenteren met nieuwe vormen van koormuziek. Sinds 2015 is Peter Dijkstra chef-dirigent van het koor. Hij is een van de meest gevraagde koordirigenten ter wereld en staat keer op keer garant voor sprankelende uitvoeringen. Zijn voorgangers waren Hans van de Hombergh, Kerry Woodward, Uwe Gronostay, Tõnu Kaljuste, Stephen Layton en Risto Joost. Het koor werd opgericht door Felix de Nobel, die tot 1972 de eerste chef-dirigent was. Sinds 2015 is het Nederlands Kamerkoor gevestigd in Utrecht.

B'ROCK ORCHESTRA

Historische instrumenten – 21ste-eeuwse ideeën – tijdloze vreugde

De musici van B'Rock Orchestra streven ernaar om elkaar te inspireren, en elkaars ideeën te realiseren door toonaangevende solisten, dirigenten, regisseurs, artiesten en denkers uit te nodigen. Ze passen hun intuïtieve, nieuwsgierige en doeltreffende benadering toe op een gevarieerd aantal projecten. De meesterwerken en nieuwe vondsten komen voort uit minstens vier eeuwen muziek, en de instrumenten zijn aangepast aan de periode.

Voor de connaisseurs en de nieuwsgierigen

B'Rock Orchestra gaat over het brengen van de puurste muzikale ervaringen naar een zo breed mogelijk publiek. Door die te brengen in een verfrissende context, streeft B'Rock Orchestra naar een betere kennis van de muziek – hetzij barok, klassiek en andere.

Theatrale expressie in geluid, nieuwe perspectieven voor een grotere impact

Van ons specifieke geluid wordt gezegd dat het 'theater en kleur uitademt'. B'Rock Orchestra neemt vaak deel aan projecten van orkesttheater, waarbij een trillende dialoog tussen muziek en andere kustvormen schittert. Het orkest geeft ook vaak opdrachten voor nieuw werk of werkt samen met intrigerende figuren uit de muziek- en theaterwereld. Het seizoen in 2018-2019 omvat een wereldwijde tournee met violiste Amandine Beyer en danseres Anne Teresa De Keersmaeker (Rosas) in een gevarieerde productie van Bachs Brandenburg Concertos. Januari 2019 betekent ons debuut bij de Opéra National de Paris met dirigent René Jacob en regisseur Romeo Castellucci. In mei 2019 bundelen artiest Hans Op De Beeck, componist Eric Sleichim, B'Rock Orchestra en BLINDMAN saxofoonkwartet de krachten voor de wereldpremière van *The Valley*.

B'Rock Orchestra is trots om musici zoals René Jacobs, Ivor Bolton en Alexander Melnikov tot leden van hun artistieke familie te rekenen. Vanaf 2018 is de Russische violist Dmitry Sinkovsky 'Artist in Residence'. Het orkest is zelf 'Artist Associate' in deSingel Kunstcampus in Antwerpen.

B'Rock Orchestra werd verwelkomd op prestigieuze podia wereldwijd, zoals het Concertgebouw in Amsterdam, de Philharmonie de Paris, Bozar in Brussel, de Kölner Philharmonie, L'Auditori in Barcelona, Theater an der Wien, de BBC Proms,

Opéra de Normandie, het Holland Festival, Wiender Festwochen, Ruhrtriennale, Klarafestival, De Munt, Concertgebouw Brugge en de Mozartwoeke in Salzburg. Recente tours brachten het orkest naar het Hong Kong Arts Festival en het National Center for Performing Arts in Peking. Toekomstige tournees bevatten Japan, China en de Verenigde Staten. B'Rock Orchestra heeft onder andere cd's bij het Archiv label en BR Klassik. Momenteel is het alle symfonieën van Schubert aan het opnemen bij Pentatone.

CLEMENS KEMME

Voor dit concert is ervoor gekozen het Mozart Requiem uit te voeren in een completering van Clemens Kemme. Clemens Kemme is muziektheoreticus, arrangeur en musicoloog. Hij doceerde jarenlang analyse, harmonie, arrangeren en keuzevakken over Mozart, Debussy, Ravel en Stravinsky aan het Conservatorium van Amsterdam. In oktober 2017 promoveerde hij op zijn dissertatie *Mozart's Unfinished Mass in C minor, K. 427. History, Theory, and Practice of its Completion*. Zijn nieuwe editie van Mozarts *Mis in c-klein KV 427* verscheen in augustus 2018 bij Breitkopf & Härtel.

Toelichting van Clemens over zijn completering van Mozarts Requiem:

Mozarts Requiem: zonder twijfel het beroemdste en meest geliefde onvoltooide werk uit het westerse klassieke repertoire. Opdracht van een anoniem blijvende maar goed betalende graaf, aangenomen door Mozart ondanks dat hij met twee opera's tegelijk al overbezet was. Het geld had hij namelijk hard nodig. Maar bovendien schreef hij, zojuist benoemd tot opvolger van de niet meer zo fitte kapelmeester van de Stefansdom, graag weer eens een groot religieus werk. Toen volgde die hectische herfst van 1791, waarin alles tegelijk moest en Mozart doodziek werd. Op 5 december overleed hij, 35 jaar oud, het Requiem onvoltooid achterlatend.

Van de 14 delen had hij alleen het openingsdeel ('Requiem aeternam') helemaal afgekregen. Van de delen 2 ('Kyrie') t/m 10 ('Hostias') stonden alleen de vocale partijen en de orkestbas van het begin tot eind op papier, met uitzondering van het 'Lacrimosa', dat al na acht maten afbrak. Van die delen moest dus de instrumentatie nog worden afgemaakt, van het Lacrimosa ook de compositie. Vanaf het 'Sanctus' moest alles nog gecomponeerd worden.

Onmiddellijk zocht zijn vrouw Constanze iemand die het werk snel kon afmaken, zodat zij het kon afleveren en de rest van de gage kon innen. Uiteindelijk was het Mozarts assistent Süssmayr die onder grote tijdsdruk de klus klaarde. De partituur werd afgeleverd, maar niet zonder dat Constanze een paar kopieën had laten maken. Op basis daarvan volgden ook andere uitvoeringen dan die van de opdrachtgever, in Wenen en Leipzig. Zo verspreidde de roem van het werk zich snel. Maar even snel werd bekend dat Mozart het werk niet meer had afgekregen en dat Süssmayr er ook een aandeel in had.

En zo ontstond er al rond 1800 een verwoede strijd over wat er nu van Mozart was en wat van Süssmayr, en over de kwaliteit van Süssmayrs aandeel. Die claimde het Lacrimosa-ervolg en het Sanctus, Benedictus en Agnus Dei als eigen composities. Voor het laatste deel ('Communio') had hij onder meer de Kyrie-fuga hernomen, Mozarts eigen suggestie volgens Constanze. Zij repte ook van 'Zettelchen' van Mozart

met betrekking tot het Requiem, die ze had gevonden en aan Süssmayr doorgegeven. Süssmayr zelf claimde ook dat hij vaak met Mozart over de voltooiing had gesproken. Zo zitten er misschien toch ideeën van Mozart in wat Süssmayr uiteindelijk heeft opgeschreven.

Süssmayrs Lacrimosa-ervolg en Agnus Dei hebben waardering gekregen, zo veel dat daar al rond 1800 ook de hand van Mozart in gehoord werd ('te goed voor Süssmayr'). Maar zijn Sanctus en Benedictus zijn vaak fel bekritiseerd, ondanks de charme die het Benedictus ook zonder twijfel heeft. Zijn instrumentatie kwam er pas echt slecht van af: 'furchtbar putzig', vond Richard Strauss. Al deze kritiek is inderdaad goed te onderbouwen.

Toch werden er pas vanaf ca. 1970 nieuwe pogingen tot completering aangedurfd. Maar tot nu toe heeft geen daarvan Süssmayrs versie kunnen verdringen. Nog steeds zijn veel dirigenten ontevreden met de bestaande versies, waaronder die van Süssmayr. De vandaag uitgevoerde alternatieve versie ontstond in het Mozart-jaar 2006 op uitnodiging van de Nederlandse Bachvereniging (onder gastdirigent Johannes Leertouwer) en het Orkest van de Achttiende Eeuw, en werd door beide orkesten uitgevoerd in oktober 2006, respectievelijk in Nederland en Polen. Het Nederlands Kamerkoor brengt deze versie nu opnieuw na een eerdere uitvoering in 2013 onder Richard Egarr.

Voor de nieuwe instrumentatie is wat ruimer gebruik gemaakt van het kwartet van twee bassethoorns en twee fagotten, waarvoor Mozart zo schitterend heeft geschreven in verschillende opera's, waaronder *Die Zauberflöte* (vlak vóór het Requiem). In deze opera spelen, evenals in *Idomeneo*, rituelen een cruciale rol. Daar horen we dan standaard de trombones, altijd symbool voor het goddelijke of bovennatuurlijke. Omgekeerd zitten er in het Requiem verschillende solokwartetten ('Tuba mirum', 'Recordare') die sterke gelijkenissen vertonen met ensembles uit genoemde opera's.

De echte uitdaging is het vinden van compositorische en instrumentatie-technische oplossingen voor de zwakste Süssmayr-delen, het Sanctus en het Benedictus. Daarvoor ben ik bij eerdere missen van Mozart te rade gegaan.

Bij het schrijven van mijn alternatieven heb ik mij voor ogen gehouden dat Süssmayr van Mozart inderdaad zeer waarschijnlijk iets heeft gehoord over de gewenste voortzetting van het werk. Het risico van schrappen in Süssmayrs noten is dus dat je ideeën van Mozart weggooit. Voorzichtigheid is dus geboden. Wat ik naar beste weten moest kwalificeren als 'vrijwel onmogelijk van Mozart' heb ik door iets beters proberen te vervangen. Maar waar ik dacht 'dit kan van Mozart komen' heb ik Süssmayrs oplossing behouden.

Bij het werken aan een alternatieve completering werd ik nog eens extra doordrongen van de unieke magie, rijkdom, diepte en schoonheid van Mozarts Requiem en van de onmogelijkheid Mozarts stijl ooit te evenaren. Het is op zijn best een werk van voortschrijdend inzicht. We kunnen alleen maar proberen zo dicht mogelijk bij Mozarts stijl te komen en de naden tussen Mozarts noten en de onze zo onhoorbaar mogelijk te maken.

NANA FORTE (*1981)

Libera me

Libera me, Domine, de morte aeterna, in die illa tremenda:
Quando caeli movendi sunt et terra:
dum veneris judicare saeculum per ignem.

Tremens factus sum ego et timeo,
dum discussio venerit, atque ventura ira.
Quando coeli movendi sunt et terra

Dies illa, dies irae,
calamitatis et miseriae,
dies magna et amara valde.
dum veneris judicare saeculum per ignem.

Requiem aeternam dona eis Domine,
et lux perpetua luceat eis.

*Bevrijd mij, o Heer, van de eeuwige dood op die vreselijke dag,
Wanneer de hemel en de aarde bewogen zullen worden,
Wanneer Gij komen zult om de wereld te oordelen met vuur.*

*Ik ben bevende gemaakt, en ik vrees, totdat het oordeel op
ons is, en de komende toorn, Wanneer de hemel en de aarde
bewogen zullen worden*

*Die dag, dag van toorn,
rampen en ellende,
dag van grote en uitstreckende bitterheid.
Wanneer Gij komen zult om de wereld te oordelen met vuur.*

*Geeft hen de eeuwige rust, O Heer, en laat het voortdurende
licht op hen schijnen.*

ARVO PÄRT (*1935)

Trisagion

(instrumentaal)

ARVO PÄRT (*1935)

Triodion

1. Introduction

In the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit. Amen.

2. Ode I

O Jesus the Son of God, Have Mercy upon Us.

We do homage to thy pure image,

O Good One, entreating forgiveness of

our transgressions, O Christ our God:

for of thine own good will thou wast

graciously pleased to ascend the Cross

in the flesh,

that thou mightest deliver

from bondage to the enemy those whom thou hadst fashioned.

For which cause we cry aloud unto thee with thanksgiving.

With joy hast thou filled all

things, O our Saviour, in that thou didst come to save the world.

O Jesus the Son of God,

have mercy upon us...

3. Ode II

O Most Holy Birth-giver of God,

Save Us.

Unto the Birth-giver of God let us sinners and humble ones

now diligently have recourse;

and let us fall down in penitence exclaiming,

1. Inleiding

In de naam van de Vader, en van de Zoon, en van de Heilige Geest. Amen.

2. Ode I

O Jezus Zoon van God, zij ons genadig.

Wij brengen Uw reine beeld hulde,

O Goedheid, en smeken om vergeving voor onze zonden, O Christus onze God:

want uit Uw eigen vrije wil heeft het U behaagd het Kruis te bestijgen

in den vleze,

om uit de boeien der vijand

te bevrijden hen die U had gevormd.

Daarom roepen wij U luide toe onder dankzegging.

Met vreugde hebt U alles vervuld, O onze Heiland, omdat U bent gekomen om de wereld te redden.

O Jezus Zoon van God,

zij ons genadig...

3. Ode II

O allerheiligste Levenschenkster van God,

red ons.

Tot de Levenschenkster van God laat ons zondaars en nederrigen nu naarstig toevlucht zoeken;

en laat ons nedervallen in berouw uitroepend,

from the bottom of our souls:
O Sovereign Lady, help us having compassion on us!
Show zeal, for we perish with the multitude of our sins;
turn not thy servants away empty;
for we have thee as our only hope.
O Most Holy Birth-giver of God,
save us...

4. Ode III

O Holy Saint Nicholas,
Pray unto God for Us
A rule of faith and a model of meekness,
a teacher of abstinence hath the
reality shewn thee unto thy flock;

therewithal hast thou acquired: by humility
– greatness, by poverty – riches;
O Gather hierarch Nicholas,
intercede before Christ the God
that our souls may be saved.
Oh Holy Saint Nicholas,
pray unto God for us... Amen.

5. Coda

Glory to the Father, and to the Son,
and to the Holy Spirit,
both now, and ever
and unto ages of ages. Amen.

uit het diepste van onze ziel:
O hoogste Vrouwe, help ons, heb medelijden met ons!
Toon ijver, want wij gaan ten onder in de menigte onzer zonden;
wijs Uw dienaren niet af met lege handen; want U bent onze enige hoop.
O allerheiligste Levenschenkster van God,
red ons...

4. Ode III

O Heilige Sint Nicolaas,
bid tot God voor ons.
Een maatstaf van geloof en een toonbeeld van zachtmoedigheid,
een leraar in onthouding bent u waarlijk gebleken voor uw kudde;

daarenboven heeft u verworven: door nederigheid
– grootheid, door armoede – rijkdom;
O Vader opperpriester Nicolaas,
wees onze voorspraak voor Christus de God, opdat onze zielen gered zijn.
O Heilige Sint Nicolaas,
bid tot God voor ons... Amen.

5. Coda

Ere zij de Vader, en de Zoon,
en de Heilige Geest,
nu en altijd
en tot in de eeuwigheid. Amen.

FRANZ SCHUBERT (1797 - 1828)

Stabat Mater

Stabat mater dolorosa
juxta Crucem lacrimosa,
dum pendebat Filius.

Cuius animam gementem,
contristatam et dolentem
pertransivit gladius.

O quam tristis et afflicta
fuit illa benedicta,
mater Unigeniti!

Quae mœrebat et dolebat,
pia Mater, dum videbat
nati pœnas inclyti.

De diepbedroefde Moeder
Stond wenend bij het kruis
Terwijl haar Zoon daar hing.

Haar klagende ziel,
Medelijdend en vol smart,
Werd als door een zwaard doorstoken.

O hoe bedroefd en aangedaan
Was die gezegende
Moeder van de Enig-geborene!

Die rouwde en treurde,
de vrome Moeder, terwijl ze zag
De foltering van haar glorieuze zoon.

Vertaling: Hans van der Velden via www.stabatmater.info

PAUZE

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756 - 1791)

REQUIEM IN D

Completering door Clemens Kemme, Amsterdam, 2006/2018

I Introitus

Requiem

Requiem aeternam dona eis, Domine.

Et lux perpetua luceat eis.

Te decet hymnus, Deus, in Sion,

Et tibi reddetur votum in Jerusalem

Exaudi orationem meam

Ad te omnis caro veniet.

II Kyrie

Kyrie eleison,

Christe eleison,

Kyrie eleison.

III Sequentia

Nr. 1 Dies irae

Dies irae, dies illa

Solvat saeculum in favilla,

Teste David cum Sibylla.

Quantus tremor est futurus,

Quando iudex est venturus,

Cuncta stricte discussurus!

Nr. 2. Tuba mirum

Tuba mirum spargens sonum

Per sepulcra regionum,

Coget omnes ante thronum.

Mors stupebit et natura,

Cum resurget creatura,

Judicanti responsura.

Liber scriptus proferetur,

In quo totum continetur,

Unde mundus judicetur.

Judex ergo cum sedebit,

Quidquid latet apparebit.

Nil inultum remanebit.

Quid sum miser tunc dicturus?

Quem patronum rogaturus,

Cum vix justus sit securus?

Nr. 3 Rex tremendae

Rex tremendae majestatis

qui salvandos salvas gratis

salva me, fons pietatis.

Nr. 4. Recordare

Recordare, Jesu pie,

Quod sum causa tuae viae:

Ne me perdas illa die.

Quaerens me, sedisti, lassus;

Redemisti crucem passus;

Tantus labor non sit cassus.

Juste Judex ultionis,

Donum fac remissionis

Ante diem rationis.

Ingemisco tanquam reus,

I Introitus

Requiem

Heer, geef hen eeuwige rust.

En laat het eeuwige licht op hen schijnen.

U komt een lofzang toe, o God, in Sion,

en aan U moet een dankoffer gebracht worden in Jerusalem.

Verhoor mijn gebed

tot U komt alle vlees.

II Kyrie

Heer, ontferm U over ons

Christus, ontferm U over ons

Heer, ontferm U over ons.

III Sequentia

Nr. 1 Dies irae

Deze dag, de dag van wraak

Zal het heelal veranderen in as,

Zoals david en Sibylla spraken.

Wat een siddering zal er zijn

wanneer de rechter zal komen

om alles nauwgezet te onderzoeken!

Nr. 2 Tuba mirum

De trompet, zijn wonderbaarlijke klank
verspreidend over de graven van de landen,
roept allen bijeen voor de troon.

Dood en natuur zullen verstomd staan
wanneer het schepsel zal verrijzen
om voor de rechter rekenschap af te leggen.

Het geschreven boek zal gebracht worden
waarin alles staat waardoor de wereld
veroordeeld zal worden.

Wanneer de rechter zijn plaats inneemt zal alles dat verbor-
gen is verschijnen: niets zal ongewroken blijven.

Wat zal ik, beklagenswaardige, dan zeggen?

Op welke beschermer zal ik een beroep

doen wanneer zelfs de rechtvaardige

mens nauwelijks veilig is?

Nr. 3 Rex tremendae

Koning van ontzagwekkende grootsheid,

die uw heiligen het heil zult geven,

Red mij, bron van goedheid.

Nr. 4 Recordare

Gedenk, goede Jezus

dat ik de reden ben voor uw (kruis)weg,

stort mij niet in het verderf op die dag.

Trachtend mij te bereiken, liet Gij U vernederen,

U redde mij door het kruis te verdragen.

Laat zulk zwoegen niet vergeefs zijn.

Rechtschapen rechter van wraak,

geef de gave van vergeving

voor de dag van vergelding.

Ik kern als een schuldige,

Culpa rubet vultus meus;
Supplicanti parce, Deus.
Qui Mariam absolvisti,
Et latronem exaudisti,
Mihi quoque spem dedisti.
Preces meae non sunt dignae,
Sed tu, bonus, fac benigne,
Ne perenni cremer igne.
Inter oves locum praesta,
Et ab haedis me sequestra,
Statuens in parte dextra.

Nr. 5 Confutatis

Confutatis maledictis
Flammis acribus addictis,
Voca me cum benedictis.
Oro supplex et acclinis,
Cor contritum quasi cinis,
Gere curam mei finis.

Nr. 6 Lacrimosa

Lacrimosa dies illa,
Qua resurget ex favilla
Judicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus:
Pie Jesu Domine:
Dona eis requiem. Amen.

IV Offertorium

Nr. 1 Domine Jesu

Domine Jesu Christe, Rex gloriae,
libera animas omnium fidelium defunctorum
de poenis inferni et de profundo lacu.
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas Tartarus,
ne cadant in obscurum.
Sed signifer sanctus Michael
representet eas in lucem sanctam,
quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

Nr. 2 Hostias

Hostias et preces tibi, Domine, laudis offerimus.
Tu suscipe pro animabus illis
quarum hodie memoriam facimus.
Fac eas, Domine, de morte transire ad vitam,
quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

V Sanctus

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus, Deus sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.

VI Benedictus

Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

VII Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: dona eis requiem.
Dona eis requiem sempiternam.

van schuld kleurt mijn gezicht rood;
spaar de smekeling, O God.
Gij die Maria hebt vergeven,
en het gebed van de schurk hebt verhoord,
U heeft mij ook hoop gegeven.
Mijn gebeden zijn niet waardig,
maar U, O Goede, heb genade,
opdat ik niet zal branden in eeuwig vuur,
Geef mij een plaats tussen de schapen,
en zonder mij af van de bokken,
door mij aan de rechterzijde te plaatsen.

Nr. 5 Confutatis

Wanneer de beschaamde verdoemden
aan intense vlammen worden overgeleverd,
roep mij dan bij de gezegenden.
Ik bid, smekend en knielend,
mijn hart vermorzeld als as:
wil toch voor mijn einde zorgen.

Nr. 6 Lacrimosa

O tranenrijke dag,
waarop uit de as zal herrijzen
de schuldige mens, om berecht te worden.
Spaar deze dan, O God:
Goede Heer Jezus:
Geef hen rust. Amen.

IV Offertorium

Nr. 1 Domine Jesu

Heer Jezus Christus, Koning der heerlijkheid,
verlos de zielen van alle overleden gelovigen
van de straffen der hel en de diepe zee.
Bevrijd ze uit de mond van de leeuw,
laat de afgrond hen niet verslinden,
laat hen niet in de duisternis vallen.
Maar moge de heilige Michael, de vandeldrager,
hen geleiden naar het heilige licht,
zoals U ooit aan Abraham hebt beloofd
en aan zijn zaad.

Nr. 2 Hostias

Wij dragen U, Heer, offers en lofgebeden op.
Neem ze aan voor deze zielen,
die wij heden gedenken.
Doe hen, Heer, overgaan van de dood naar het leven,
zoals U ooit aan Abraham hebt beloofd
en aan zijn zaad.

V. Sanctus

heilig, heilig, heilig
Heer God der Heerscharen.
Hemel en Aarde zijn vol van uw heerlijkheid. Eer en lof zij
aan U in den Hoge!

VI Benedictus

Gezegend is hij die komt in de naam van de Heer. Eer en lof
zij aan U in den Hoge!

VII Agnus Dei

Lam Gods, dat de zonden van de wereld wegneemt, geef
hen rust. Geef hen eeuwig rust.

VIII Communio

Lux aeterna

Lux aeterna luceat eis, Domine, cum sanctis
tuis in aeternum quia pius es.

Dona eis Requiem aeternam, Domine
et lux perpetua luceat eis.

VIII Communio

Lux aeterna

Laat het eeuwige licht hen verlichten,
O Heer, met uw heiligen voor eeuwig omdat u goed bent.
Geef hen rust voor altijd, Heer
en laat het eeuwige licht hen verlichten.

Wat vond u van het concert?

Laat het ons weten!

Stuur een mail naar info@nederlandskamerkoor.nl
of laat een bericht achter op twitter of facebook.

 /nederlandskamerkoor

 @ned_kamerkoor

Blijf op de hoogte

Ontvang maandelijks concertinformatie, nieuwtjes en meer
met onze online nieuwsbrief. Schrijf u in via onze website.

Het Nederlands Kamerkoor magazine verschijnt tweemaal
per jaar en bevat het nieuwe seizoen, interviews en
achtergrondverhalen. Vraag het magazine aan op onze
website, en ontvang het voortaan gratis in de brievenbus!

www.nederlandskamerkoor.nl

Gerealiseerd met de steun van de Tax Shelter
maatregel van de Belgische Federale Overheid.

Casa Kafka Pictures
Isabelle Molhant

Casa Kafka Pictures Tax Shelter empowered by Belfius

Uw steun, onze adem.

Draagt u het Nederlands Kamerkoor een warm hart toe?
Word Vriend!

Ga naar www.nederlandskamerkoor.nl/steun of ga naar
onze informatiebalie.

Verwacht:

Weihnachts-Oratorium

11 t/m 23 december

Bachs *Weihnachts-Oratorium* is de ideale manier om kerst
feestelijk in te luiden. Volgens traditie werken het Nederlands
Kamerkoor en chef-dirigent Peter Dijkstra ieder jaar samen
met een ander topensemble en solisten van wereldformaat.
Dit jaar werkt het Nederlands Kamerkoor samen met het
baanbrekende Praagse barokgezelschap Collegium 1704. En
uiteraard klinkt bij het Nederlands Kamerkoor, zoals altijd, het
complete *Weihnachts-Oratorium*: van de feestelijke cantate
voor Eerste Kerstdag tot die voor Driekoningen. Een mooiere
manier om de feestdagen in te gaan is er haast niet.